

NO NEED TO PANIC

Rött ljus

En granskning av Tidöpartiernas klimat- och miljöpolitik
under deras första år vid makten

GREENPEACE

Inledning

Snart har ett år passerat sedan Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna bildade regering med stöd av Sverigedemokraterna. Partierna har gått under namnet Tidöpartierna efter det så kallade Tidöavtalet som redogör för regeringssamarbetet partierna sinsemellan.

Under det gångna året har Tidöpartierna till stora delar försvagat och i vissa fall nedmonterat klimat- och miljöarbetet. Redan vid regeringsförklaringen fick Tidöpartierna kraftig kritik för att bland annat lägga ned Miljödepartementet och att sedan också budgetera för en minskning av miljöbudgeten med omkring 60 procent under mandatperioden. Sedan dess har kritiken fortsatt, bland annat för att de har dragit ned på stödet för klimatanpassning och subventionerar fossila bränslen med drygt tolv miljarder. Ingen tycks vara nöjd – inte ens fossilbranschen.

Greenpeace har nu granskat Tidöpartiernas beslut inom klimat- och miljöpolitiken under deras första år vid makten. Vi hoppas att granskningen ska bringa klarhet i hur Tidöpartierna har levererat inom klimat- och miljöpolitiken under deras första år vid makten samt inom vilka frågor de är på väg åt rätt håll respektive åt fel håll.

Aktuella frågeställningar har varit: Hur många av Tidöpartiernas beslut, initiativ och förslag bidrar egentligen till att minska utsläppen och stärka den biologiska mångfalden? Hur många beslut bidrar till det motsatta i form av klimat-skadliga förslag?

1 Klimat & energi

9 Skog & biologisk mångfald

10 Miljö & miljögifter

13 Hav & vatten

15 Transport

Enligt Greenpeace är svaret tydligt: Tidöpartierna klimat- och miljöpolitik under deras första år vid makten har varit såväl undermålig som bakåtsträvande. I vår granskning får sju av tio beslut (70 procent), förslag eller initiativ betyget "dåligt" medan 15 procent får betyget "bra" och 15 procent "bra och dåligt". I denna statistik har vi dock inte viktat efter hur stor påverkan varje enskilt förslag har på klimat och miljö. Tittar man på de största budget-satsningarna och förslagen med störst effekt ser bilden ännu mörkare ut, då är det ännu större övervikt på dåliga förslag.

Samtliga beslut, förslag och initiativ som tas upp i granskningen har delats in i fem olika kategorier som Greenpeace ser som prioriterade områden: klimat & energi, skog & biologisk mångfald, miljö & miljögifter, hav & vatten och transport. Av vår granskning framgår det att Tidöpartiernas största aktivitet i granskningen är inom klimat & energi och miljö & miljögifter. Där har de presenterat flest beslut, förslag och initiativ. Tyvärr är dock denna aktivitet inte huvudsakligen inriktad på att minska utsläppen eller stärka skyddet av biologisk mångfald.

Vad Tidöpartierna nu behöver göra är att visa hur utsläppen omedelbart ska minska när den klimatpolitiska handlingsplanen ska redovisas enligt klimatlagen i november och sedan genomföra dessa åtgärder. Tidöpartierna behöver också helt byta spår i EU-arbetet för att stärka den biologiska mångfalden, ett område där Sverige har haft en klart negativ påverkan, och arbeta för att nå miljömålen. Regeringen har i sin senaste budget själva redogjort för att tolv miljömål inte kommer att nås med den nuvarande politiska inriktningen.

Granskningen är ämnad för Tidöpartierna att ta till sig av inför arbetet med den klimatpolitiska handlingsplanen, men även för media och miljö- och klimatintresserade väljare.

Sammanfattning

Totalt har Greenpeace inkluderat 86 av Tidöpartiernas beslut, förslag och initiativ inom klimat- och miljöpolitiken. Förslagen är indelade i fem olika kategorier: Klimat & energi, Skog & biologisk mångfald, Miljö & miljögifter, Hav & vatten och Transport.

Totalt

86 beslut

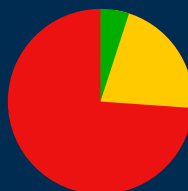
- 13 × grönt ljus
- 13 × gult ljus
- 60 × rött ljus

Klimat & energi

46 beslut

- 9 × grönt ljus
- 7 × gult ljus
- 30 rött ljus

Miljö & miljögifter

19 beslut

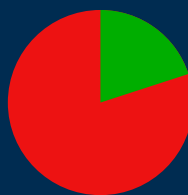
- 1 × grönt ljus
- 4 × gult ljus
- 14 × rött ljus

Skog & biologisk mångfald

5 beslut

- 0 × grönt ljus
- 0 × gult ljus
- 5 × rött ljus

Hav & vatten

5 beslut

- 1 × grönt ljus
- 0 × gult ljus
- 4 × rött ljus

Transport

11 beslut

- 2 × grönt ljus
- 2 × gult ljus
- 7 × rött ljus

Metod

Granskningen avser perioden från det att regeringen tillträdde den 18 oktober 2022 till 6 oktober 2023.

I granskningen har allt från Tidöpartiernas beslut, förslag och initiativ tagits med. Utgångspunkten har varit vilka frågor som Greenpeace aktivt arbetar med utifrån granskningens fem olika kategorier: klimat/energi, skog/biologisk mångfald, miljö/miljögifter, hav/vatten och transport.

Besluten, förslagen och initiativen har sitt ursprung i Tidöpartiernas egen kommunikation från pressträffar och regeringens webbplats, men även i propositioner till riksdagen. Vissa EU-relaterade förslag har tagits med utifrån de faktapromemoria som finns att tillgå, det vill säga de redogörelser som regeringen lämnar till riksdagen angående förslag från EU-kommissionen. Då det finns hundratals sådana fakta-PM om vilken inriktning regeringen haft i olika förhandlingar på EU-nivå, har vi endast valt ut några fall där regeringen lagt särskilt mycket kraft på att påverka EU i en eller annan riktning.

I relevanta fall har vi inkluderat utredningar som Tidöpartierna själva har tillsatt och då utvärderat direktiven. Däremot har vi inte inkluderat utredningar som har presenterats till Tidöpartierna. Utredningar som tillsattes av tidigare regeringar har inte heller inkluderats i granskningen.

De fall där Tidöpartierna har valt att inte gå vidare med processer eller tidigare överenskommelser, exempelvis att regeringen meddelat att de inte kommer att lämna någon havsmiljöproposition under 2023, har inte inkluderats i granskningen utom i enstaka fall där Tidöpartierna aktivt avbrutit pågående arbete.

Besluten, förslagen och initiativen som inkluderats i granskningen har betygsatts som "bra", "dåligt" eller "bra och dåligt". Grafiskt betygsatts de som grönt, gult eller rött. Betygen grundar sig på Greenpeaces egen bedömning. Beslut som återkommer eller ändras fram och tillbaka har i de allra flesta fall slagits ihop till en gemensam bedömning i granskningen, snarare än att varje enskild ändring renderar i separata bedömningar. Om Tidöpartierna exempelvis har minskat ett

anslag i budgeten för att därefter höja detsamma, har detta inte betygsatts som två separata beslut. I många fall har denna gemensamma bedömning resulterat i betygsättningen "bra och dåligt". Detta för att ge en rimlig tolkning av att Tidöpartierna delvis lär sig av sina misstag, men ändå inte lyckats skapa en stabilitet eller långsiktighet i arbetet för de berörda myndigheterna och aktörerna. Undantaget är arbetet med invasiva arter, där Tidöpartierna först tog bort anslaget helt för att sedan återinföra det. Även om Tidöpartierna även här kan anses ha lärt sig av sitt misstag, är det i arbetet med invasiva arter så extremt tydligt att varje avbrott resulterar i att flera års arbete går förlorat. Därför har detta betygsatts som "dåligt".

Förslagen är inte viktade utifrån påverkan på miljö och klimat. Detta gör att mindre förslag väger lika tungt som större förslag och vice versa i den statistiska utvärderingen. Dock tar vi hänsyn till detta i våra generella utvärderingar/inledningstexter till granskningens fem kategorier.

Förslag som kan anses beröra flera olika kategorier har placerats i den kategori där vi anser att effekten är som störst.

Det går att kombinera välfärd och miljö

Greenpeace har flera förslag på hur Sverige kan föra en verkligt ambitiös och effektiv klimat- och miljöpolitik som minskar utsläppen, stärker den biologiska mångfalden och gör att fler miljömål kan nås. Detta samtidigt som människors välmående och trygghet förstärks. Flera förslag på viktiga åtgärder som regeringen skulle behöva genomföra finns i rapporten ***Ett nytt samhällssystem inom sociala och planetära gränser*** som Greenpeace tog fram inför valet 2022.

Klimat & energi

Ett stort antal förslag handlar om klimat och energi. Särskilt stor vikt har regeringen lagt på att på olika sätt främja kärnkraft. Dock har näringsministerns resa till USA i oktober 2023 där två reaktorer kostat 360 miljarder, eller finansministerns resa till Storbritannien samma månad där kärnkraft subventioneras med ett garantipris på 1.25kr/kWh dygnet runt i 30 år, häpnadsväckande nog inte lett till dämpad entusiasm hos regeringen. Inte heller förseningar på årtionden för reaktorer i Finland, Frankrike och Slovakien verkar påverka regeringen. Sammantaget kan vi konstatera att regeringen gärna vill flytta ansvaret för klimatet framåt i tiden med kärnkraft och bortåt i rummet med att lägga utsläppsminskningar på andra länder eller slutligen under jord genom att gräva ned problemet genom koldioxidlagring. Av detta följer att ambitionerna för inhemska åtgärder försvagas.

●○○ Vattenfall ska bygga ny kärnkraft ↻

oktober 2022

Att styra om Vattenfall till att planera för ny kärnkraft gör att bolaget riskerar att hamna på efterkälken i energiomställningen och är ett stort risktagande med skattebetalarnas pengar. Ny kärnkraft är en farlig distraktion som bromsar energiomställningen mot hållbar förnybar energi.

○○● Förstärkt skattereduktion för installation av solceller ↻

oktober 2022

En övergång till solenergi är en central del i klimatomställningen och det är därför bra med ett förstärkt stöd till installation av solceller. En modest höjning från 15 till 20 procent får ändå klassas som positiv.

●○○ Statligt stöd för infångning av biogen koldioxid ↻

november 2022

Förbränning av biobränslen leder precis som fossila bränslen till koldioxidutsläpp. Därför behöver användning av både fossila bränslen samt biobränslen minskas kraftigt och samhället ska prioritera detta. Koldioxidinfångning och lagring, CCS, är dock omtvistat och riskerar snarare att förlänga användningen av biobränslen och fossila bränslen. CCS förlänger förbränningsepoken med att låtsas att det finns en lösning på utsläppen, en lösning som hittills alltid varit dyrare än ETS-priset, EU:s system för utsläppshandel. Detta blir ett stort slöseri med skattepengar som kunde gått till effektiviseringsstöd.

●○○ Stöd till koldioxidinfångning för industri ↻

november 2022

Det är bra med satsningar för att få industrin att minska sina utsläpp. Men att satsa på koldioxidinfångning och lagring, så kallad CCS, riskerar att minska incitamenten till att eliminera ursprunget till koldioxidutsläppen. Att elda upp skogen för att sedan fånga in CO2 är ingen lösning. Att sopa problemen under mattan genom att lagra dem i berget är en uråldrig och dålig idé. Genom stöd till dessa missgynnas också industrier som har utsläppsfria alternativ.

●●○ Återvätning av utdikade våtmarker ↻

november 2022

Det är bra med satsningar på att restaurera våtmarker samt att anslaget permanenteras. Men den så kallade "satsningen" är egentligen mindre än vad som avsattes för 2022.

●●○ Satsning på kärnkraftsforskning ↻

november 2022

Kärnkraft är en farlig distraktion som bromsar energiomställningen mot hållbar förnybar energi. Det är mer kostnadseffektivt att prioritera förnybar energi eftersom lösningarna redan finns här och nu. Det är inte forskning om regeringens kärnkraftsdrömmar som behövs utan investering i omställning, nu.

●●○ Uppdrag till SGU att utreda plats för koldioxidlagring ↻

november 2022

Frågan har redan utretts en gång (2011) och slutsatsen var att det fanns få platser med begränsad kapacitet. Detta är bara ett sätt för att regeringen vill visa att de satsar på tekniken, en teknik som inte minskar utsläppen utan gömmer dem, till en hög ekonomisk kostnad och med stor energiåtgång. Att sopa problemen under mattan genom att lagra dem i berget är en uråldrig och dålig idé.

●●○ Tilläggsdirektiv till utredning om vindkraft ↻

november 2022

Målsättningen om att varje produktionsslag ska bära sina kostnader är rimlig. Men det är samtidigt rimligt att nyare produktionsslag som havsbaserad vindkraft får ett stöd i etableringsfasen för att kunna konkurrera på lika villkor. Regeringens beslut förflyttar finansieringen av incitament för vindkraft från statens budget till vindkraftsbolagen. Det är orimligt att staten å ena sidan understödjer kärnkraft med kreditgarantier för flera hundra miljarder men inte är beredd att stödja nya projekt för vindkraft.

●●○ Utredning om energi-effektivisering läggs ned ↻

december 2022

Under 2021 inleddes en utredning om styrmedel för att stimulera energieffektivisering, så kallade vita certifikat. Men bara månader innan den skulle slutredovisas beslutade regeringen att lägga ned den. Att minska och effektivisera energiförbrukningen är en viktig åtgärd i klimatomställningen och genom regeringens beslut bromsas utvecklingen.

●●○ Riktat elstöd till elintensiva företag ↻

februari 2023

Stödet är felkonstruerat och gynnar inte det som borde vara övergripande mål om att i första hand spara och effektivisera energiförbrukningen.

●●○ Elstöd till hushåll ↻

mars 2023

Det är bra med stöd för dem som är utsatta, men ett stöd som samtidigt gynnar dem som använder mest är problematiskt. Stödet borde riktas till sådant som minskar och effektiviserar energiförbrukningen samt ökar andelen självförsörjning, till exempel genom sol.

●●○ Förlängd skattenedsättning på jordbruksdiesel ↻

mars 2023

Användning av fossila bränslen måste upphöra snarast och ett viktigt steg för att detta ska ske är att upphöra med alla subventioner. Att införa nya subventioner av fossila bränslen accelererar istället klimatkrisen. Det blir dessutom extra orättvist mot de som redan investerat i omställning.

●●○ Gasstöd till hushåll i södra Sverige ↻

mars 2023

Ett stöd som samtidigt gynnar dem som använt mest är problematiskt. Detta stöd är dessutom extra problematiskt eftersom det går till fossilgas. Stödet borde riktas till sådant som bidrar till en övergång från fossilgas och som minskar och effektiviserar energiförbrukningen samt ökar andelen självförsörjning, till exempel genom sol. Att stötta ekonomiskt pressade hushåll är bra men det bör ske genom att stötta deras omställning till att aldrig mer behöva

●●○ Vätgas en nyckelroll i omställningen – Energimyndigheten får samordna arbetet ↻

mars 2023

Det finns en "hype" kring vätgas där såväl fossilindustrin som kärnkraftsindustrin försöker legitimera sin egen verksamhet via vätgasutveckling. Omvandling av el till vätgas är förknippad med ganska stora energiförluster och det flyttar fokus från nödvändiga systemförändringar. Icke desto mindre är det positivt att Energimyndigheten får i uppdrag att analysera och samordna arbetet med vätgas i Sverige.

●●○ LULUCF - nya regler kring markanvändning ↻

mars 2023

LULUCF behandlar upptag och utsläpp av koldioxid från skog och mark. Regeringen arbetade genomgående inom EU för att försvaga förslaget och röstade till slut emot sin egen kompromiss som

●●○ Sverige utanför när nio länder bygger världens största havsvindpark i Nordsjön ↻

april 2023

Nordsjön är idag fylld med plattformar för att utvinna olja och gas. Men när nio europeiska länder samlades för att bygga världens största havsbaserade vindpark i Nordsjön så saknades Sverige. Givetvis bör Sverige vara med när energiomställningen tar fart. Men istället för att vara med i den hållbara energiomställningen väljer Sverige att gå med i en europeisk kärnkraftsallians.

●●● Energimyndigheten får i uppdrag att stödja genomförande av stresstester inom energisektorn ↻

april 2023

Det är bra att stärka energisektorns robusthet mot olika typer av hot. En övergång till decentraliserad, hållbar och förnybar, energi skulle ytterligare stärka resiliensen, även mot kommande samhällsutmaningar som klimatförändringar.

●●● Regeringen arrangerar nationellt klimatmöte ↻

maj 2023

Klimatomställningen måste ha medborgerlig förankring. Trots det var ytterst få organisationer från civilsamhället och miljöorganisationerna representerade på regeringens nationella klimatmöte, som istället prioriterade näringslivet. Detta var vad regeringen lovade skulle hålla liv i klimatarbetet när de lade ned Miljödepartementet, det blir klart underkänt.

●●● Tillsätter utredning för att effektivisera etableringen av havsbaserad vindkraft ↻

maj 2023

Förutsatt att det inte görs kompromisser med miljön är det positivt om de orimligt långa handläggningstiderna för havsbaserad vindkraft kan kortas och effektiviseras. Samtidigt kan noteras att regeringen, till skillnad mot kärnkraftsutredningar, inte tycks ha någon brådska med själva utredningen som sådan. Det finns en risk att utredningen de facto försenar de ansökningar som väntar på beslut. Det finns också risker med flera delar av förslaget.

●●● Elstöd till företag och organisationer ↻

maj 2023

Stödet är felkonstruerat och gynnar inte det som borde vara övergripande mål om att i första hand spara och effektivisera energiförbrukningen.

●●● Utredning om energiklassningssystemet för byggnader ↻

maj 2023

Syftet med regeringens förslag är att försvaga den tänkta implementeringen av EU-direktivet för energieffektivitet av byggnader. Särskilt vill regeringen förändra systemet så att kraven på effektivisering vid renoveringar inte blir lika omfattande som innan regeringens förslag.

●●● Sverige går med i europeisk kärnkraftsallians ↻

maj 2023

Sveriges medverkan i den europeiska kärnkraftskoalitionen underminerar kraften i klimat- och energiomställningen och bidrar till splittring inom EU. Ny kärnkraft är en farlig distraktion som bromsar energiomställningen mot hållbar förnybar energi.

●●● De havsbaserade vindkraftsparkerna Galene och Kattegatt Syd beviljas tillstånd ↻

maj 2023

En omställning till hållbar förnybar energi är central för att motverka den accelererande klimatkrisen och havsbaserad vindkraft är en viktig pusselbit i denna omställning. Havsbaserad vindkraft ger en stabil och miljövänlig elproduktion. Förutsatt att miljöprövningar ger klartecken är havsvind en positiv ersättning till gammal riskabel kärnkraft eller i stället för nya reaktorer som tar längre tid att bygga och till högre kostnader samt medför stora miljörisiker.

●●● Uppdateringen av förnybarhetsdirektivet ↻

juni 2023

Sverige bekämpade EU-förslag om högre krav på skydd av biologisk mångfald vad gäller skogsråvaror.

●●● Effektivisera processen för nya elnätsanslutningar ↻

juni 2023

Det är bra att om möjligt effektivisera processen för elnätsanslutningar. Självfallet måste strikt naturhänsyn alltså tas.

●●● Sverige driver på för att tillåta mer kolkraft i EU i egenskap av ordförandeland i EU ↻

juni 2023

Användning av fossila bränslen, inte minst kolkraft, måste upphöra snarast och ett viktigt steg för att detta ska ske är att upphöra med alla subventioner. Det är fel att som ordförandeland föreslå förlängda subventioner för kolkraft i EU.

●●● Slopade klimatkrav vid offentlig upphandling ↻

juni 2023

Att ställa hårda klimatkrav vid offentlig upphandling kan vara ett effektivt verktyg för att styra om hela branscher i en mer hållbar riktning. Men regeringen ger återigen nationella näringslivsintressen företräde framför klimatet.

●●● Det energipolitiska målet om 100 procent förnybart ersätts med 100 procent fossilfritt ↻

juni 2023

Den svenska elproduktionen är i stort sett redan fossilfri, därför är målet om "fossilfri" el i princip ett ickebeslut. Att ta bort målet om 100 procent förnybart är däremot ett stort misstag eftersom en övergång till hållbar förnybar energi är helt central i klimatomställningen.

●○○ Skattebefrielse på el som används för infångning av koldioxid ↻

juni 2023

Svensk industri har redan EU:s lägsta elskatter. CCS, infångning och lagring av koldioxid, kommer att använda stora mängder el och ånga för att kunna samla in gasen, redan CCS existens skulle försvåra att nå energieffektiviseringsmålen. Att då sänka skatten för ytterligare elanvändning är ineffektiv politik med mycket hög subventionsgrad.

●○○ Snabbtredning för att analysera svensk klimatpolitik ↻

juni 2023

Det är tydligt att regeringen vill att Sverige ska lägga sig på EU:s miniminivå och att EU-politiken ska styra svensk klimatpolitik och att genomförandet av det nationella klimatpolitiska ramverket flyttas fram i tiden. Utöver det är ingångsvärdena att näringslivets villkor ska styra klimatpolitiken och "skapa konkurrenskraft, hållbar tillväxt och sysselsättning". Den så kallade gröna omställningen ska "bidra till och inte hindra" en långsiktigt ökad produktion av bioenergi. Slutligen ska Sverige lägga kraft på att förkjuta ansvarsbördan ifrån Sveriges egna utsläpp till stora utsläppsländer.

○○● Energieffektivisering av småhus ↻

juli 2023

Denna typ av stöd som sparar och effektiviserar energiförbrukningen med snabb och långsiktig effekt är i rätt riktning.

●○○ Regeringen tredubblar klimatkompensationen ↻

juli 2023

Beslutet om att öka klimatkompensationen utomlands understryker regeringens prioritering att det är viktigare att andra agerar istället för vi på hemmaplan. Sverige kan som rikt land köpa sig fritt och fortsätta släppa ut som vanligt. Regeringen minskar klimatbiståndet och satsar på åtgärder som flyttar ansvaret till andra.

○○● Utvecklad regional och lokal energiplanering för elektrifiering ↻

juli 2023

Det är bra att stärka regioners arbete med energiomställning och ökad elektrifiering. Samtidigt är det problematiskt att utgångspunkten är en massiv ökad elanvändning, snarare än att i första hand försöka minska energiförbrukningen, även om ett delmål också inkluderar effektivisering.

○○● Den havsbaserade vindkraftsparken Stora Middelgrund får inte tillstånd ↻

juli 2023

En omställning till hållbar förnybar energi är central för att motverka den accelererande klimatkrisen och havsbaserad vindkraft är en viktig pusselbit i denna omställning. Havsbaserad vindkraft ger en stabil och miljövänlig elproduktion. Men det förutsätter att miljöprövningar ger klartecken. När så inte är fallet bör de naturligtvis avslås. Och eftersom hela detta område ligger inom NATURA 2000 område är det rimligt att det avslås.

●●● Totalförsvarets behov av energiförsörjning ska analyseras av Energimyndigheten ↻

augusti 2023

Det är bra att stärka försörjningstryggheten i energisektorn. En övergång till decentraliserad, hållbar och förnybar, energi skulle ytterligare stärka resiliensen, även mot kommande samhällsutmaningar som klimatförändringar.

●●● Ersättningen för upplåtelse av mark i samband med elnätsutbyggnad ses över ↻

augusti 2023

Detta förslag fördyrar ledningsdragningen och i över 95 procent av fallen löser det sig på frivillig basis och det finns redan idag omfattande möjligheter att lösa ut en eventuell konflikt. I ett nordiskt perspektiv ligger redan Sverige bra till. Det är alltid en bra ansats att förenkla för elinfrastruktur, men detta riskerar att kostar mer än det smakar.

●●● Fler kärnkraftsreaktorer på fler platser ↻

augusti 2023

Att öppna upp för fler reaktorer på fler platser i Sverige ökar strålningsriskerna för människor och miljö. Ny kärnkraft är en farlig distraktion som bromsar energiomställningen mot hållbar förnybar energi.

●●● Energiplanering för elektrifieringen, konkurrenskraften och den gröna omställningen ↻

september 2023

Det är bra att planera för hur elförsörjningen ska fungera i framtiden samt att även stöd till information om energieffektivisering finns med. Men samtidigt är regeringens utgångspunkt att det ska ske en kraftig ökning av elanvändningen snarare än hur försörjningstrygghet ska uppnås på mest effektiva sätt för både miljö och ekonomi.

●●● Klimatklivet och andra klimatsatsningar stärks 2024 med fyra miljarder kronor ↻

september 2023

Satsningen innebär flera förslag som är bra för miljön och därför är det positivt och här markerat som grönt, dock har den finansierats med ännu större nedskärningar på andra miljöåtgärder som redovisas i andra punkter.

●●● Regeringen minskar bemyndigandet till den globala klimatfonden med 400 mkr mellan 2022 och 2024 ↻ ↻

september 2023

Regeringen säger ofta att klimatarbetet ska ske globalt och att det är viktigt att satsa på kostnadseffektiva åtgärder, denna fond är budgetens viktigaste bidrag till att så sker. Det är närmast märkligt att regeringen då gör stora nedskärningar här.

●○○ Minskade anslag för klimatanpassning ↻

september 2023

Regeringen minskar stödet till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, för klimatanpassning med 51 mkr men totalt i alla delar av budgeten minskas anslagen till klimatanpassning med 25 mkr jämfört med 2023. Det är då en minskning med 165 mkr i jämförelse med med 2022. Klimatanpassning är en mycket viktig investering för att samhället ska klara sig bättre vid olika klimatrelaterade händelser.

●○○ Industriklivet och CCS-relaterade tekniker föreslås få ytterligare 100 miljoner kronor ↻

september 2023

CCS, koldioxidinfångning och lagring, förlänger förbränningsepoken med att låtsas att det finns en lösning på utsläppen, en lösning som hittills alltid varit dyrare än priset inom EU:s utsläppshandelsystem, ETS. Detta blir ett stort slöseri med skattepengar som kunde gått till effektiviseringsstöd.

●○○ 400 miljarder i kreditgarantier till kärnkraft ↻

september 2023

Westinghouse gick i konkurs när deras reaktorer i USA blev dyrare än planerat, denna kreditgaranti riskerar att bli en mycket dyr affär för skattebetalarna och kan mycket väl komma lösas ut. Kreditgarantier ska gå till investeringar som minskar vårt beroende av uran och fossila bränslen, inte öka det.

●○○ Rysk fossilgas stoppas inte ↻

september 2023

Trots att riksdagen den 19 maj 2022 riktat ett tillkännagivande till regeringen om att importen av rysk fossilgas till Sverige ska stoppas så snart det är möjligt så har detta inte skett. Regeringen hänvisar till arbete inom EU, men har valt att inte, till skillnad från de baltiska länderna, stoppa importen av fossilgas från Ryssland, vilket på ett konkret sätt bidrar till att finansiera invasionskriget mot Ukraina.

○○● Kärnavfallsfonden ska finansiera fler av kommunernas kostnader i samband med slutförvar av kärnavfall ↻

oktober 2023

Det är bra att kommuner får resurser ur fonden för att kunna hantera arbetet på ett noggrant sätt. Men det blir en maktförskjutning när miljöorganisationer samtidigt inte får stöd, vilket varit praxis hittills. Utöver detta är fonden redan underfinansierad och detta riskerar att öka kostnaderna utan att samtidigt föra in nya intäkter.

●○○ Regeringen har inte gått vidare med en plan för minskade konsumtionsbaserade utsläpp ↻ ↻ ↻

oktober 2023

Enligt medierapporter, budgettexter och flera svar på frågor i riksdagen har regeringen inte gått vidare med frågan. Regeringen hänvisar till hur svensk export minskar utsläppen snarare än de krav som framfördes i "Sveriges globala klimatavtryck, SOU 2022:15" att regeringen ska ta fram mål för hur Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp ska minska.

Skog & biologisk mångfald

Inom skogspolitiken och biologisk mångfald får regeringen underkänt på samtliga punkter. Regeringen har dessutom arbetat mycket aktivt på EU-nivå för att försvaga EU-lagstiftningen och globala regler på området. Här har regeringen ensidigt agerat för att skogsindustrin ska slippa anpassa sig till EU-krav och internationella avtal eller ens klimatförändringar, miljömål eller långsiktigt bra miljö och ekonomi. Regeringens arbete har mycket negativt påverkat våra möjligheter att nå miljömålen och har till och med skapat förvåning utomlands.

●○○ Regler om avskogning ↻

oktober 2022

Regeringen vill allmänt försvaga skyddet kring skogen, särskilt försvaga arbetet mot skogsdegradering och bekämpar aktivt erkännande av urfolksrättigheter, till exempel genom att kraftigt motsätta sig att principen om fritt och informerat förhandssamtycke, FPIC, blir rättsligt bindande.

●○○ EU-lag om restaurering av natur ↻ ↻

december 2022

Sveriges politik underminerar kraftfull EU-politik om skydd för och restaurering av ekosystem. Det är mycket allvarligt och svenska ordförandeskapet utnyttjades för att försvaga hela lagstiftningen på många olika sätt.

●○○ Genomförandet av konventionen om biologisk mångfald ↻ ↻

december 2022

Den globala konventionen om biologisk mångfald innehåller ett stort antal åtgärder som länder ska genomföra, dessa planer ska också redovisas för EU-kommissionen. Regeringen har i det nationella arbetet inte genomfört tidigare beslut, de har lagt sig på en låg nivå jämfört med de alternativ Naturvårdsverket presenterat. Deras uppdrag till Naturvårdsverket har snarast som syfte att genom ändrad metodik minska ambitionen för biologisk mångfald.

●○○ Regeringen vill sänka vargens skyddstatus ↻

augusti 2023

Regeringen har inom ramen för bärkonventionen stöttat ett förslag från Schweiz om att sänka vargens skyddstatus samt även tagit initiativ med Österrike att göra det även inom art- och habitatdirektivet. Regeringen vill även halvera vargstammen. Samtliga dessa åtgärder strider mot vetenskapliga krav på vargens behov för att ha en god bevarandestatus.

●○○ Slopas anslag för att bekämpa invasiva arter ↻ ↻

september 2023

Invasiva arter utgör ett hot mot biologisk mångfald och kan orsaka allvarliga skador. Att stoppa medlen för att bekämpa dem gör att mycket arbete går om intet och stoppet kan istället komma att stå oss dyrt i längden. Regeringen lade in pengar igen i 2024 men varje avbrott i arbetet kostar flera års förlust av verkan från tidigare åtgärder.

Miljö & miljögifter

Regeringen har på detta område först gjort enorma nedskärningar och sedan vissa delvisa återställare eller satsningar, dock med kraftigt minskad total budget. Regeringen har också fokuserat på "regelförenklingar". Initiativen här ger en intressant bild av att regeringen levit i en bubbla där miljöarbetet upplevts som besvärligt och lägger krokben för industrin, men utan egentlig koppling till verkligheten. När regeringen aviserade enorma nedskärningar i sin första budget upptäckte regeringen att saker som de själva vill främja nu påverkades negativt av nedskärningarna, till exempel småföretagares villkor på landsbygden, arbetstillfällena på landsbygden och arbetstillfällena som hjälper människor in på arbetsmarknaden. Vi har gett grönt ljus till både avslag och tillstånd till havsbaserad vindkraft. Regeringen har med egna ögon fått se värdet av miljöprovningar i syfte att skydda värdefull natur samt hur processen faktiskt fungerar om miljöintressen hanteras korrekt. Politiken känns yrvaken, utan mål och styrning, och delvis byggd på egenskapade myter kring Sveriges miljöarbete.

●○○ Minskat anslag till Gröna miljöfonden med 23% ↻ ↻

december 2022

Många fattiga länder drabbas orättvist och oproportionerligt hårt av art- och klimatkrisen och rika länder har ett ansvar att bidra, därför borde anslagen snarare öka än minska.

●○○ Regeringen höjer momsen på reparationstjänster ↻

december 2022

Regeringen höjde momsen för reparationer av cyklar och textilier från 6 till 12 procent. Enda motiveringen var önskan om mer "enhetlighet" för olika reparationer". Frågan hade minimal budgetpåverkan men stor påverkan på ett annat mål, minska avfallsmängderna från textilier, dock ett mål som även det regeringen bekämpat inom EU.

●○○ Ökad utsortering av matavfall ↻

december 2022

Matsvinnet är stort och det är bra att skärpa kraven på återvinning. Naturvårdsverket uppskattar att de nya reglerna kan leda till att 400 000 ton mer matavfall per år kan utvinnas. Det kan sedan användas till tex kompostering eller biogödsel. Samtidigt gör regeringen inte mer än vad som krävs av EU.

●○○ Miljödepartementet läggs ned ↻

januari 2023

Genom att montera ned Sveriges klimat- och miljöpolitik riskerar regeringen vår gemensamma framtid och den tydligaste symbolen för detta haveri är att Miljödepartementet läggs ned. Istället för att underordnas näringslivsfrågor borde det vara tvärtom – våra miljö- och klimatpolitiska hänsyn ska vara det som sätter ramarna inom samtliga politikområden.

●○○ En reviderad livsmedelsstrategi ↻

februari 2023

Det är bra att uppdatera den svenska livsmedelsstrategin, men att främja tillväxt och ökad konkurrenskraft bör vara underordnat mål om ekologisk och social hållbarhet. Att stimulera en övergång till mer växtbaserad kost bör vara en central del i strategin men här verkar den ansvariga ministern snarare vilja sänka ambitionerna.

●●○ Reviderad handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel ↻

mars 2023

Regeringen gör vad som krävs av EU, men bidrar inte till att underlätta för aktörerna med förbud eller andra stöd för omställning på ett proaktivt sätt.

●●○ Satsning på förstärkt mineraförsörjning ↻

april 2023

"Framtidens gruvor" är städer, det finns enorma mängder metaller att återvinna. Att satsa på att gräva upp än mer av Sverige är fel väg att gå. För många metaller är återanvändningen fortfarande låg. Att marknadsföra Sverige som ett prospekteringsland riskerar att strida mot till exempel naturhänsyn och urfolks rättigheter.

●●○ EU: Förbud mot att förstöra kläder – Sverige emot ↻ ↻

maj 2023

Att begränsa det stora svinnet från textilindustrin, som beräknas stå för en femtedel av utsläppen i EU, är viktigt både av miljö- och klimatskäl. Men Sverige har agerat bromskloss och agerat för att stoppa förbudet. Spanska ordförandeskapet tar nu vidare frågan istället. I regeringens redogörelse till riksdagen i augusti (fakta-PM) betonar den minskad börda för företag men är försiktigt positiv till att lagen ska finnas.

●●○ Det svenska EU-ordförandeskapet ↻

juni 2023

Det svenska ordförandeskapet får klart underkänt i den Europeiska miljöbyråns utvärdering som konstaterar att det svenska ordförandeskapet bara lyckats nå begränsade framsteg inom de flesta miljöområden.

●●○ Enklare och kortare processer för miljötillstånd ↻

juni 2023

Att förenkla, förkorta och förbättra tillståndprocesserna för miljötillstånd är välkommet, men detta får aldrig ske på bekostnad av viktiga naturhänsyn. Med tanke på regeringens ambitioner om att bidra till "ökad investeringsvilja", "snabb nyindustrialisering" och "jobb och tillväxt" samt att inte ställa "omotiverat höga krav" är risken stor att miljöhänsyn får stryka på foten. Regeringen skriver att det är "viktigt att miljötillståndsprocesser är optimerade för att göra Sverige mer attraktivt för investeringar i näringslivet och möta behovet av grön omställning". Därmed visar regeringen att den inte förstått syftet med miljöprövningar samt aktivt vill låta näringslivsintressen övertrumfa miljöhänsyn.

●●○ EU-förslag om minskning av användning av växtskyddsmedel ↻

juli 2023

Regeringen motsätter sig och bekämpar på EU-nivå bindande krav på minskad nationell användning av bekämpningsmedel, dessutom är den emot förbud i särskilt känsliga områden. (Även S-regeringen hade i augusti 2022 samma position.)

●●○ Uppdrag att ta fram kartstöd efter EU-förbudet mot blyammunition i våtmark ↻

juli 2023

Självklart ska EU-förbudet mot bly invid våtmarker följas, det enda rimliga är ett totalt förbud mot miljögiften bly. Regeringen har in i det sista motsatt sig förbudet mot blyhagel. Regeringen vill nu underlätta för jägare att följa lagen, vilket är bra men samtidigt vill den inte göra något för att minska användningen utanför de av EU förbjudna områdena.

●○○ Markhälsa ↻

augusti 2023

Regeringen är kritisk till förslag om förbättrad markhälsa i EU och vill försvaga det inom arbetet i EU.

●○○ Avskaffad plastpåseskatt ↻

september 2023

När regeringen avskaffar plastpåseskatten utan en annan plan blir det dåligt. Hade regeringen avskaffat den och ersätt med en allmän åtgärd mot både påsar och det dominerande problemet svåråtervunna plastförpackningar hade det varit grönt.

○○● Stöd till avveckling av minkfarmer ↻

september 2023

Regeringen avsätter totalt 180 Mkr i ersättning för frivillig avveckling av minkfarmer för 2024-2025. Det rimliga vore att förbjuda dessa men det är ändå ett positivt steg i vägen mot avveckling av en pälsdjursuppfödning som både är plågsam och bidrar till spridning av invasiva arter.

●○○ Minskade anslag för åtgärder för värdefull natur ↻

september 2023

Regeringen slaktade budgeten för detta i sin första budget. Åtgärder för värdefull natur minskas med 45 procent 2023 och 55 procent till 2025. En mindre återställning gjordes 2023 men det är fortfarande i princip en halvering till 2025. Detta är en katastrof för miljöarbetet men är inte ens bra för de näringsidkare som verkar i dessa områden.

●○○ Minskade anslag för skydd för värdefull natur ↻

september 2023

Skydd för värdefull natur minskas med en tredjedel från 2022 till 2023 och mer än en halvering till 2025. EU har beslutat att minst 30 procent av de landbaserade och havsbaserade ekosystemen ska skyddas. Sverige ligger långt ifrån att uppnå det målet och behöver istället kraftigt öka anslagen för att nå målen.

●○○ Kraftigt bakslag för klimat och miljö i regeringens budget ↻

september 2023

Regeringens budget för 2023 var en slakt av historiska mått för åren 2023-2025. Budgetnedskärningarna innebär att flera delområden minskas kraftigt vilket kommer att få allvarliga konsekvenser. I budgeten för 2024 är minskningen inte lika drastisk men uppgår ändå till en minskning med ytterligare fyra miljarder jämfört 2023.

●○○ Minskade anslag till miljöövervakning ↻

september 2023

Den kraftiga minskningen av miljöövervakningen för 2023 på 122 miljoner kompenseras av en mindre ökning 2024 men därefter planerar regeringen återigen för sänkningar. Miljöövervakningen är en helt central del av miljöarbetet och uppföljningen av våra miljömål.

Hav & Vatten

På detta område har regeringen haft en retorik som jämfört med andra områden visar att regeringen ser ett värde i bevarat naturskydd. Regeringen skrev även på det globala havsmiljöavtalet. Regeringen har dock inte omsatt sin retorik i praktisk handling då den även här gör nedskärningar eller finansierar satsningar med än större besparingar. Regeringen har agerat för försvagat skydd av ål och inte agerat för att stoppa djuphavsgruvor.

●○○ Miljöprövning för vattenkraften pausas ↻

december 2022

Denna paus motiverades med att Sverige har elbrist. Det stämmer för det första inte (Sverige var under 2022 det land i EU som exporterade mest el) och dessutom är pausen mycket märklig eftersom den inte har någon som helst betydelse för vare sig svensk elproduktion eller elpriserna under 2023. Inte ens när hela miljöprövningen är gjord för alla kraftverk beräknas det påverka elproduktionen med mer än 0.5% på lång sikt. I stället innebär beslutet ytterligare en fördröjning av miljöanpassningen av svensk vattenkraft vilket är viktigt för biologisk mångfald.

●○○ Sverige försvagar ålfiskestopp ↻

mars 2023

Sverige agerade i EU för att minimera tiderna för ålfiskestoppet samt förespråkar fortsatt ålfiske.

●○○ Arbetstiden för vattenverksamhet kan tillåtas till längre tid än tio år ↻

maj 2023

Att utöka den tillåtna tiden för vattenverksamhet till upp till 20 år innebär ett stort riskmoment för människor och miljö. Det ökar också omfattningen av det ursprungliga förarbetet och beslutet. En kontrollstation med omprövning senast vart tionde år, mot då gällande regler, är en viktig miljöförsäkring. Detta ärende visar hur oförenlig kärnavfallslagring är med demokratisk kontroll och uppföljning av beslut.

●○○ 158 miljoner kr för skydd av Östersjön och andra vattendrag ↻

september 2023

Regeringen har sedan den tillträdde gjort flera sänkningar av budgeten för hav och vatten samt även flera höjningar och "satsningar". Det är en relativt förvirrad cocktail av förändringar men i slutändan minskas budgeten med 102 Mkr för hav och vatten och därmed blir vår bedömning negativ.

●●● Tobias Billström undertecknar ett nytt globalt havsavtal ↻

september 2023

Greenpeace har länge arbetat för ökat skydd av våra hav, detta avtal är ett steg i rätt riktning. Även om det inte är nuvarande regering som lagt grunden för avtalet är det bra att de skriver under. Nu återstår det viktiga arbetet genomförandet. Sedan avgörs det om den gröna färgen får vara kvar i hur regeringen hanterar frågor om fiske, lagring av CO2 under haven, djuphavsgruvdrift med mera.

Transport

Det är tydligt att regeringen gillar flyg och vägar och vill sänka kostnaderna för att köra bil med förbränningsmotor till stor kostnad för miljö och statsbudget. En av regeringens största budgetsatsningar är att gynna oljebolagen genom sänkta bränsleskatter. Till skillnad från en del andra anser Greenpeace inte att reduktionsplikt och uppeldning av biobränslen är rätt väg för att nå klimatmålen, men när regeringen minskar biobränslena utan andra åtgärder för att minska vägtrafikarbetet eller flytta över till spårbunden trafik måste den få underkänt. Tyvärr satsar regeringen även på flyget istället för att flyget ska betala mer av sina egna kostnader.

●○○ Regeringen slopar det nya reseavdraget ↻

november 2022

Tidöpartierna rev upp det nya förändrade reseavdraget som syftade till att gynna miljöanpassade och kollektiva färdmedel. Det är en miljöfarlig skattesubvention som bidrar till ökad bilism och utsläpp och minskar de kommunala skatteintäkterna.

●○○ Slopade klimatbonus för bilar ↻

november 2022

Vi behöver i första hand ställa om till mindre bilåkande och mer kollektivtrafik. Att stimulera ökad konsumtion av bilar är inte bra för klimat eller miljö. Samtidigt bidrar beslutet i sig inte till färre bilköp och fossilbilar blir relativt sett billigare än före beslutet. Klimatbonusen gick ofta till stora bilar, 35% vägde mer än 2 ton, det finns en resursvinst och miljövinster att gynna små och lätta bilar.

●○○ Förbättrad rapportering av utsläpp från bilar ↻

december 2022

Sverige går endast vidare med att införliva en EU-förordning om att samla in uppgifter om bilars bränsleförbrukning och energianvändning.

○○● Tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på jobbet ↻

mars 2023

Vi behöver i första hand ställa om till mindre bilåkande och mer kollektivtrafik. Men att stimulera laddning vid arbetsplats gynnar elektrifieringen vilket är bra för klimat, miljö och hälsa. Samtidigt gynnar förslaget företrädesvis de med tjänstebil/egen elbil och därmed oftast högre inkomst. Dock gäller även stödet för elcyklar som knappast handlar om många kronor per elcykel.

●○○ Slopade stöd för stadselbussar ↻

juni 2023

Det är bra att stimulera övergång till elbussar i fjärrtrafik men att slopa stödet för stadselbussar försenar övergången till utsläppsfria bussar. Med detta beslut utsluts 1/3 av alla bussar i Sverige från att kunna få stöd. Dåligt både för miljö och klimat och människors hälsa.

●○○ Sänkt reduktionsplikt ↻

juli 2023

Biodrivmedel är inte en långsiktigt hållbar lösning och leder precis som fossila bränslen till klimatutsläpp samt riskerar en utarmad biologisk mångfald. Men att slopa reduktionsplikten utan att införa åtgärder som minskar vägtrafikarbetet och fordonens energiförbrukning leder samtidigt till ökad konsumtion av fossila drivmedel.

●○○ Sänkt skatt på bensin, diesel och jordbruksdiesel ↻

september 2023

Användning av fossila bränslen måste upphöra snarast och ett viktigt steg för att detta ska ske är att upphöra med alla subventioner. Att öka subventionerna av fossila bränslen accelererar istället klimatkrisen. Regeringen subventionerar fossila bränslen under 2023 med 6,7 miljarder och adderar ytterligare subventioner under 2024 med 5,64 miljarder, totalt drygt tolv miljarder i fossilsubventioner.

●○○ Ökat stöd till regionala icke-statliga flygplatser ↻

september 2023

Mer än en fördubbling av stödet till flygplatser. Flyget har redan skattefritt bränsle och undantag från mängder av miljöregler. Redan i 1997/98 års budgetproposition framhåller Riksrevisionen att man räknade med att produktivitetsutvecklingen skulle avskaffa alla behov av stöd till flygplatser. Nu går regeringen i motsatt riktning.

●○○ Regeringen överför resurser från järnväg till väg ↻

september 2023

Trots ett stort behov av underhåll av järnvägen flyttade regeringen 750 Mkr av anslaget för järnvägsunderhåll till vägar för 2023. Trafikverket borde fått i uppdrag att organisera arbetet så att pengarna till järnväg används fullt ut i stället. I 2024 års budget lägger regeringen ytterligare satsningar på vägar med 400 Mkr.

○○● Stöd till laddinfrastruktur via Klimatklivet ↻

november 2023

Regeringen höjer anslaget till Klimatklivet med 400 miljoner kronor under 2023 och ytterligare höjningar 2024 och 2025. Vi behöver i första hand ställa om till mindre bilåkande och mer kollektivtrafik. Men en bättre laddinfrastruktur gynnar en övergång från förbränningsmotorer till en högre andel elfordon vilket är bra för klimat, miljö och hälsa.

○○● Regeringen stoppar planerna på nya spår för höghastighetståg. ↻

december 2023

Höghastighetståg kunde ha frigjort spår för godstrafik och därmed också bidragit till ett mer stabilt järnvägsnät med ökad punktlighet samt ökat järnvägens attraktionskraft i förhållande till flyget. Samtidigt är kostnaden hög vilken riskerar att tränga ut många andra viktiga infrastruktursatsningar. Underhållet är redan eftersatt och denna satsning kunde ökat problemen ytterligare. Dessutom är det få passagerare per år jämfört med vad en satsning på den trafikvolym som beräknas öka mest, regional tågtrafik. En slopad satsning på höghastighetståg utan att pengarna överförs till andra tågsatsningar är negativt.

MILJÖ- DEPARTEMENTET

Sedan den nya regeringen la ner Miljödepartementet och aviserade en minskning av budget till miljö och klimat med omkring 60% har gräsrotter, artister, miljöorganisationer och andra oroliga medborgare hållit Miljödepartementet vid liv.

Denna rapport är den första samlade summeringen från aktiva i folkets miljödepartement kring vad regeringen gjort och underlåtit sig att göra inom miljö- och klimatpolitik.

Rapporten är sammanställd av Greenpeace Sverige som också är initiativtagare till Miljödepartementet i exil.